

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Covid-19: Vägledning om genomförandet av relevanta EU-bestämmelser på området asyl- och återvändandeförfaranden samt om vidarebosättning

(2020/C 126/02)

Coronaviruset har spridit sig över hela världen och gett upphov till olika åtgärder för att begränsa spridningen. Den 10 mars 2020 betonade EU:s stats- och regeringschefer behovet av en gemensam europeisk strategi och en nära samordning med kommissionen ⁽¹⁾. I synnerhet hälso- och sjukvårdsministrarna och inrikesministrarna uppmanades att se till att en ordentlig samordning görs, och sträva efter att ta fram gemensamma europeiska riktlinjer.

Omfattningen av det överhängande globala hotet framhäver hur absolut nödvändig EU-samordning är för att maximera den potentiella effekten av åtgärder som vidtas på nationell nivå.

Kommissionen antog mot denna bakgrund den 16 mars 2020 ett meddelande till Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet där den efterlyste tillfälliga restriktioner för icke nödvändiga resor till EU med tanke på covid-19 ⁽²⁾. Undantag görs från dessa tillfälliga restriktioner för personer som är i behov av internationellt skydd eller som måste tillåtas resa in på medlemsstaternas territorium av andra humanitära skäl. Åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att begränsa den vidare spridningen av covid-19 bör baseras på riskbedömningar och vetenskapliga utlåtanden och måste bibehålla rimliga proportioner. Alla begränsningar som rör asyl, återvändande och vidarebosättning måste vara proportionerliga, genomföras på ett icke-diskriminerande sätt och ta hänsyn till principen om non-refoulement och skyldigheter enligt internationell rätt.

Pandemin får direkta konsekvenser för hur EU:s asyl- och återvändanderegler genomförs av medlemsstaterna och en försvårande effekt på vidarebosättning. Kommissionen är fullt medveten om de svårigheter som medlemsstaterna står inför under rådande omständigheter när de ska genomföra EU:s regelverk i detta avseende. Vid eventuella åtgärder på området asyl, vidarebosättning och återvändande bör också full hänsyn tas till hälsoskyddsåtgärder som medlemsstaterna har vidtagit på sina territorier för att förhindra och begränsa spridningen av covid-19.

Kommissionen har i detta sammanhang, som ett stöd till medlemsstaterna, utarbetat denna vägledning med assistans av Europeiska stödkontoret för asylfrågor (Easo) och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), utan att principen om att endast EU-domstolen får ge auktoritativa tolkningar av unionsrätten åsidosätts.

I vägledningen illustreras hur det i möjligaste mån går att säkerställa kontinuitet i förfarandena och samtidigt till fullo garantera skydd av människors hälsa och grundläggande rättigheter i linje med EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Samtidigt erinras om de grundläggande principer som fortsatt måste tillämpas, för att asylförfarandet fortsättningsvis i största möjliga utsträckning ska finnas tillgängligt under covid-19-pandemin. I all synnerhet måste alla ansökningar om internationellt skydd registreras och handläggas, även om förseningar uppstår. Akut och nödvändig behandling av sjukdomar, även covid-19, måste säkerställas.

Vägledningen ger härvidlag även praktisk rådgivning och pekar på verktyg, bl.a. genom att lyfta fram bästa praxis som håller på att utvecklas i medlemsstaterna om hur asyl- och återvändandeförfarandena kan drivas vidare och vidarebosättningsrelaterad verksamhet fortsätta under rådande omständigheter med tanke på att de specifika konsekvenser som en pandemisk situation förorsakar inte förutses i gällande lagstiftning.

För att förhindra och begränsa spridningen av covid-19 bör folkhälsoåtgärder som hälsoscreening, fysisk distansering, karantän och isolering vid behov även tillämpas på tredjelandsmedborgare, däribland sökande av internationellt skydd, vidarebosatta personer och tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i unionen, under förutsättning att åtgärderna är rimliga, proportionerliga och icke-diskriminerande.

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2020/03/10/statement-by-the-president-of-the-european-council-following-the-video-conference-on-covid-19/>

⁽²⁾ COM(2020) 2050 final.

Den praktiska vägledningen i dokumentet syftar till att ge exempel på vad som är möjligt att göra inom ramen för regelverket. Varje medlemsstat kan avgöra vad som är lämpligt att använda med beaktande av befintlig nationell praxis och tillgängliga resurser.

Vägledningen berör särskilt följande

Asyl: Registrering och inlämning av ansökningar, formerna för hur intervjuer ska genomföras samt frågor som rör mottagningsvillkor, däribland förvar, och förfaranden enligt förordning (EU) nr 604/2013 (nedan kallad *Dublinförordningen*).

Vidarebosättning: Praktiska arrangemang för att i möjligaste mån fortsätta förberedelserna så att vidarebosättningarna smidigt ska kunna återupptas så snart det igen blir möjligt.

Återvändande: Praktiska åtgärder som skulle kunna underlätta genomförandet under rådande omständigheter, genom att stödja frivilligt återvändande och återintegrering, skydda migranter från oavsiktliga följder av restriktioner för internationella resor, garantera tillgång till adekvata väsentliga tjänster samt klargöra på vilka villkor det är skäligt och proportionerligt att hålla irreguljära migranter i förvar.

Vägledning är en dynamisk uppgift, som kan behöva vidareutvecklas. Vägledningen kommer att kompletteras av andra EU-byråer i form av särskilda tematiska möten ⁽³⁾ så att medlemsstaterna kan bistås med ytterligare praktiska råd och utbytet av bästa praxis underlättas. Dessutom har Easo även en allmän vägledning om flera viktiga specifika frågor som berörs i denna vägledning ⁽⁴⁾.

1. Asyl

Åtgärder som vidtas på nationell nivå för att begränsa den sociala interaktionen mellan asylhandläggare och asylsökande påverkar asylprocesserna. Nationella hälsovårdsmyndigheter får vidta nödvändiga åtgärder på grundval av riskbedömningar och vetenskapliga utlåtanden för att begränsa den vidare spridningen av covid-19, men åtgärderna bör vara proportionerliga och överensstämna med EU-rätten, bland annat EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Även om förseningar uppstår måste tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd få sin ansökan registrerad av myndigheterna och ges möjlighet att lämna in den. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt situationen för utsatta personer, familjer och underåriga (däribland ensamkommande barn), och alla sökande av internationellt skydd måste behandlas med värdighet och åtminstone få tillgång till och kunna utöva sina grundläggande rättigheter.

Vad gäller asylförfaranden kan man, med tanke på att situationer av den typ covid-19-pandemin förorsakar inte har förutsetts i direktiv 2013/32/EU om asylförfaranden, överväga att tillämpa direktivets undantagsregler för tillfällen då ett stort antal samtidiga ansökningar görs ⁽⁵⁾. Förordning (EU) nr 603/2013 (nedan kallad *Eurodacförordningen*) föreskriver dessutom specifikt möjligheten att skjuta upp tagning av fingeravtryck om åtgärder vidtagits för att skydda folkhälsan ⁽⁶⁾.

Vad gäller ansvaret för prövning av ansökningar finns utrymme för flexibilitet i Dublinförordningen, särskilt i fråga om personliga intervjuer, förfaranden för familjeåterförening avseende ensamkommande barn och tillämpningen av klausulerna om diskretionär bedömning.

Vad gäller mottagningsvillkor får medlemsstaterna i enlighet med direktiv 2013/33/EU om mottagningsvillkor i vederbörligen motiverade fall och under en rimlig tidsperiod, som ska vara så kort som möjligt, undantagsvis fastställa materiella mottagningsvillkor som skiljer sig från dem som normalt krävs ⁽⁷⁾. Villkoren ska under alla omständigheter omfatta grundläggande behov, däribland hälso- och sjukvård. Karantän- eller isoleringsåtgärder för att förhindra spridning av covid-19 regleras inte genom EU:s regelverk på asylområdet. Sådana åtgärder kan tillämpas även på asylsökande enligt nationell lagstiftning, förutsatt att de är nödvändiga, proportionerliga och icke-diskriminerande.

⁽³⁾ Den 2 april 2020 höll Easos nätverk för asylprocesser ett tematiskt onlinemöte om anordnande av personliga intervjuer på distans och den 8 april 2020 om inlämning av asylansökningar på distans. Easos nätverk för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl höll också ett onlinemöte för att diskutera konsekvenserna av covid-19 på vidarebosättningsinsatser i medlemsstaterna.

⁽⁴⁾ EASO Practical Guide: Personal Interview och EASO Guidance on asylum procedure: operational standards and indicators and EASO Guidance on contingency planning in the context of reception

⁽⁵⁾ Artiklarna 6 och 31 i direktiv 2013/32/EU.

⁽⁶⁾ Artikel 9 i förordning (EU) nr 603/2013.

⁽⁷⁾ Artikel 18 i direktiv 2013/33/EU.

1.1. Asylförfaranden

När det gäller tillgången till internationellt skydd har flera medlemsstater, med tanke på behovet av fysisk distansering och på grund av personalbrist, rapporterat att asylförvaltningar har stängts eller att tillträde endast medges efter förhandsanmälan per telefon eller elektroniska tjänster. En del medlemsstater har även rapporterat om inskränkningar vad gäller registrering av ansökningar om internationellt skydd. Vissa medlemsstater har närmare uppgett att registrering av ansökningar i allmänhet har avbrutits för tillfället eller endast tillåts i undantagsfall och/eller för utsatta personer.

Medlemsstaterna har enligt artikel 6.5 i direktivet om asylförfaranden möjlighet att förlänga tidsfristen för registrering till tio arbetsdagar om ett stort antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ansöker samtidigt, med följderna att det i praktiken blir mycket svårt att respektera dessa tidsfrister. Medlemsstaterna bör få tillämpa denna undantagsregel under en begränsad period när det i praktiken är mycket svårt för nationella myndigheter att iakttä registreringsfristen på tre eller sex dagar till följd av covid-19-situationen, som – mot bakgrund av lagstiftningens övergripande syfte och de intressen som står på spel – skulle kunna ha en liknande effekt som svårigheten att ta emot ett stort antal samtidiga ansökningar. Detta med tanke på att nuvarande lagstiftning saknar föreskrifter för de specifika omständigheter som förorsakas av en pandemisk situation. I alla händelser bör eventuella ytterligare förseningar i registreringen av ansökningar inte påverka de sökandes rättigheter enligt direktivet om mottagningsvillkor, som är tillämpliga från och med det att en ansökan görs.

Enligt artikel 6.1 tredje stycket i direktivet om asylförfaranden bör medlemsstaterna informera personal vid myndigheter som förväntas få ta emot ansökningar om internationellt skydd (exempelvis polisen, gränsbevakningen, invandringsmyndigheterna och personalen vid förvarsanläggningar) om ändringar som rör registrering och inlämning av ansökningar så att de kan hänvisa ärendena till registrering och upplysa sökande om var och hur ansökningar om internationellt skydd kan lämnas in.

Praktisk vägledning:

- Personal vid myndigheter som förväntas få ta emot ansökningar om internationellt skydd bör informeras om eventuella tillfälliga ändringar av förfarandena för tillgång till asylförfarandet på grund av effekterna av covid-19, t.ex. asylmyndigheternas reducerade arbetstider, begränsad tillgång för allmänheten och möjlighet till fjärrkontakt per telefon.
- Information om sådana tillfälliga ändringar och arrangemang bör göras tillgänglig för allmänheten, t.ex. genom asylmyndigheternas offentliga webbplats, så att tredjelandsmedborgare och statslösa personer är medvetna om detta innan de ansöker om internationellt skydd. Informationen skulle också vara användbar för organisationer inom civilsamhället som hjälper sökande.
- Om det fortfarande går att besöka asylmyndigheternas lokaler bör relevant information i möjligaste mån helst visas genom infografik och andra former av visuell kommunikation.
- Flera medlemsstater har infört olika rutiner för registrering av sökande utan personlig kontakt med asylopersonalen. Ett exempel på god praxis är registrering av sökande i särskilda bås i myndighetens lokaler, varvid information lämnas på sökandens språk så att insamlingen av uppgifter kan ske.

Inlämning av ansökan

I vissa medlemsstater går det att lämna in ansökningar om internationellt skydd via post. Kommissionen rekommenderar att det vid behov bör vara möjligt att lämna in ansökan genom ett formulär antingen per post eller helst via internet. I enlighet med artikel 6.4 i direktivet om asylförfaranden anses ansökan ha lämnats in när formuläret har inkommit till behörig myndighet.

Praktisk vägledning:

- Inlämning av ansökan kan, vid behov och i möjligaste mån, organiseras på nätet (via ett elektroniskt formulär). I dessa fall bör de sökande enkelt kunna komma åt och fylla i korrekt formulär via nätet.
- Om ansökningarna lämnas in online eller per post bör de sökande, som grundläggande säkerhet, ha belägg för att de har lämnat in en asylansökan, t.ex. ett bekräftelsemejl eller ett rekommenderat brev.

- Särskilda åtgärder bör vidtas så att de sökande informeras, på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, om vilket förfarande som ska följas och om vilka rättigheter och skyldigheter de har under förfarandet.
- Särskilda åtgärder bör också vidtas så att de informeras om möjliga konsekvenser om de inte fullgör sina skyldigheter och inte samarbetar med myndigheterna.

Personliga intervjuer

Många medlemsstater har skjutit upp de personliga intervjuerna. Andra anordnar intervjuer med hjälp av särskilda arrangemang, genom videokonferenser eller genom att installera säkerhetsglas. Kommissionen rekommenderar att medlemsstaterna i möjligaste mån använder sig av sådana särskilda tillfälliga arrangemang under förutsättning att de behöriga myndigheterna gör nödvändiga arrangemang avseende lokalerna och säkerställer tolkning samt tillgång till rättsligt bistånd och rättsliga ombud.

Medlemsstaterna får använda sig av artikel 14.2 b i direktivet om asylförfaranden och slopa den personliga intervjun, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet – särskilt om det finns rimliga indikationer på att en sökande kan vara smittad av covid-19. Skäliga ansträngningar ska då göras för att ge sökanden möjlighet att lämna ytterligare upplysningar. Att den personliga intervjun inte har genomförts ska inte påverka den beslutande myndighetens beslut negativt.

Om så medges i nationell lagstiftning är det möjligt att enbart på grundval av en skriftlig inlägga granska ansökan preliminärt för att avgöra om den kan tas upp till prövning, utan att en personlig intervju hålls, i enlighet med artikel 42.2 b i direktivet om asylförfaranden.

Praktisk vägledning:

- Personliga intervjuer bör i möjligaste mån genomföras på distans via videokonferens, utom om sökanden har särskilda behov som gör detta olämpligt (t.ex. traumatiserade sökande, könsrelaterad förföljelse, barn eller sökande med nedsatt hörsel). Dessutom bör simultantolkning på distans användas via särskilda telefonlinjer.
- Om myndigheterna inrättar videokonferensrum bör de också se till att juridiska rådgivare, andra rådgivare och förtroendepersoner finns (virtuellt) tillgängliga för att stödja sökanden. En säker och konfidentiell miljö bör tillhandahållas. Konfidentialiteten inbegriper även anslutningssäkerheten.
- Om videokonferenser inte är tekniskt genomförbara eller lämpliga skulle medlemsstaterna kunna vidta fysiska distanseringsåtgärder för att minska infektionsrisken, exempelvis genom att installera säkerhetsglas på grundval av hälso- och säkerhetsrekommendationer. Även i fall där videokonferenser inte tekniskt går att genomföra bör alla medel att säkerställa simultantolkning på distans undersökas.
- EU-reglerna om transkribering av intervjuer och/eller upptagningar måste respekteras. Jämte videokonferenser bör alternativa sätt finnas så att sökande kan lägga fram bevis på ett sätt som garanterar säkerhet och konfidentialitet för inlämnade handlingar, exempelvis genom mottagningsnätverket eller lokala filialer eller relevanta ministerier. Videokonferensrummet skulle t.ex. kunna ha en scanner, som sökanden kan använda för att skicka handlingar.
- Om personliga intervjuer genomförs på distans bör denna omständighet beaktas vid prövningen av ansökan liksom även eventuella andra förvanskande inslag under intervjun. Mer information finns i EASO Practical Guide: Evidence Assessment.
- Vid distansarbete är det viktigt att handläggarna har tillgång till reguljära kanaler för konsultationer med högre uppsatta handläggare, överordnade och/eller experter med hjälp av säkra kommunikationssystem som garanterar säkerhet och skydd av personuppgifter.

Tidsfrist för avslutande av prövningsförfarandet

Artikel 31.3 b i direktivet om asylförfaranden ger medlemsstaterna möjlighet att förlänga sexmånadersperioden för avslutande av prövningen av ansökningar med en period på ytterligare högst nio månader om ett stort antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer samtidigt söker om internationellt skydd, med följderna att det i praktiken blir mycket svårt att avsluta prövningen inom den fristen. Med tanke på att medlagstiftarna inte har förutsett de specifika omständigheter som pandemin förorsakar, bör medlemsstaterna få tillämpa denna tillfälliga undantagsregel om det i praktiken är mycket svårt för dem att respektera sexmånadersfristen för prövningen av ansökningar till följd av covid-19-situationen, som – mot bakgrund av lagstiftningens övergripande syfte och de intressen som står på spel – skulle kunna ha en liknande effekt som svårigheten att ta emot ett stort antal samtidigt ansökningar.

1.2 **Dublin**

Dublinöverföringar

Easo skickade en förfrågan ⁽⁸⁾ till medlemsstaterna om genomförandet av Dublinöverföringar och kommissionen har följt upp denna med en begäran om specifika uppgifter. Av svaren från medlemsstaterna per den 30 mars 2020 framgår att ansvaret sedan den 25 februari 2020 har överflyttats i högst drygt 1 000 ärenden då överföringar av sökande till ansvariga medlemsstater inte kan genomföras till följd av covid-19 ⁽⁹⁾. Sex medlemsstater har påverkats.

Av medlemsstaternas svar att döma uppskattas att 25 medlemsstater kommer att ha högst 6 000 ärenden där ansvaret kan överflyttas före den 1 juni 2020 om överföringarna inte återupptas på grund av covid-19. Vissa medlemsstater, bl.a. medlemsstater med många Dublinärenden, har dock inte kunnat subtrahera ärenden där den aktuella personen avvikit eller ärenden som fortfarande är under handläggning administrativt eller inför domstol, och de har heller inte kunnat fastställa några enskilda tidsfrister, varför de endast har uppskattat antalet ärenden där ansvaret kan komma att överflyttas. Antalet ärenden där ansvaret kan komma att överflyttas på grund av covid-19 under nästkommande två månader förväntas därför bli betydligt lägre.

Ett nära samarbete mellan medlemsstaterna är av grundläggande betydelse för att Dublinsystemet ska fungera. Kommissionen uppmanar alla medlemsstater att återuppta överföringarna så snart det är praktiskt möjligt med tanke på de föränderliga omständigheterna. Kommissionen och Easo är redo att vid behov underlätta samarbetet mellan medlemsstaterna, inklusive bilateralt samarbete.

Före en eventuell överföring bör medlemsstaterna beakta covid-19-situationen i den ansvariga medlemsstaten, bl.a. hur det stora trycket på hälso- och sjukvårdssystemet påverkar situationen. Medlemsstaterna bör dessutom ta vederbörlig hänsyn till vikten av att inte fördröja prövningen av ansökningar, med beaktande av den rådande situationen.

Om en överföring till den ansvariga medlemsstaten inte görs inom den tillämpliga tidsfristen övergår ansvaret på den medlemsstat som begärde överföringen i enlighet med artikel 29.2 i Dublinförordningen. Det finns ingen bestämmelse i förordningen som gör det möjligt att avvika från denna regel i situationer av den typ som covid-19-pandemin förorsakar.

Vad gäller ensamkommande barn skulle förfarandet för familjeåterförening med familjemedlemmar, syskon eller släktingar kunna fortsätta efter det att överföringsfristerna enligt artikel 29 har löpt ut, om det är till barnets bästa och om förfarandena rörande vårdnad av en underårig medfört att fristen överskrids, i enlighet med artikel 12.2 i tillämpningsföreskrifterna för Dublinsystemet ⁽¹⁰⁾.

Enligt artikel 17.2 i Dublinförordningen får dessutom en medlemsstat, när som helst innan ett beslut i sak fattas, anmoda en annan medlemsstat att överta en sökande för att sammanföra alla närstående av humanitära skäl, särskilt familjeskäl eller kulturellt betingade faktorer, även om den andra medlemsstaten i princip inte är ansvarig. Denna regel skulle också kunna tillämpas i fall när de bindande kriterierna för familjeåterförening var tillämpliga, men då en överföring omöjligt kunde genomföras på grund av covid-19, vilket medförde att tidsfristerna inte iakttoogs.

Med tanke på att medlagstiftarna inte har förutsett de specifika omständigheter som pandemin förorsakar bör det vara möjligt för medlemsstaterna att tillämpa en sådan klausul om diskretionär bedömning, även om målet inte är att föra samman familjemedlemmar.

⁽⁸⁾ "Practical/technical level to provide overview on the impact of COVID19 on the Dublin practice".

⁽⁹⁾ Vissa medlemsstater kunde endast göra en uppskattning.

⁽¹⁰⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1560/2003 av den 2 september 2003 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat (EUT L 222, 5.9.2003, s. 3), ändrad genom kommissionens genomförandeförordning (EU) No 118/2014 av den 30 januari 2014, EUT L 39, 8.2.2014, s. 1.

Medlemsstaterna kan bilateralt och från fall till fall komma överens om att medlemsstater som var ansvariga för de sökande före avbrottet godtar att på nytt bli ansvariga för de berörda sökandena när Dublinöverföringarna väl återupptas igen.

Tillämpningen av denna regel skulle kräva sökandens samtycke, i enlighet med artikel 17.2.

Dublinförfaranden

Intervjuer: Enligt artikel 5.2 i Dublinförordningen är medlemsstaterna inte skyldiga att hålla en personlig intervju om sökanden har fått relevant information om hur den förordningen genomförs⁽¹¹⁾ och redan på annat sätt har lämnat den information som är relevant för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig. Under förutsättning att dessa villkor uppfylls kan det anses lämpligt att slopa intervjun, i synnerhet om en sökande misstänks vara smittad med covid-19. Om intervjun slopas ska medlemsstaterna se till att sökanden har möjlighet att lämna in ytterligare uppgifter som är relevanta för att det på korrekt sätt ska gå att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig innan beslut om överföring fattas.

Prioritering av ensamkommande barn och familjesammanhållningsärenden: I en situation där medlemsstaternas förvaltningar anpassat arbetsrutinerna på ett sätt som kan påverka förmågan att hantera alla Dublinärenden i tid, bör medlemsstaterna prioritera handläggningen av ärenden som rör ensamkommande barn, andra utsatta personer eller sammanhållning av familjer.

It-uppkopplingar: Med tanke på att medlemsstaterna måste kommunicera med varandra via DubliNet och i en situation där många medlemsstater har anpassat sina arbetsrutiner, bör medlemsstaterna som en prioriterad fråga undersöka hur uppkopplingen till DubliNet kan upprätthållas eller göras tillgänglig vid distansarbete, så att handläggningen av Dublinärenden kan fortsätta, samtidigt som uppgiftsskyddet garanteras i enlighet med EU:s lagstiftning.

Praktisk vägledning:

- Dublinintervjuer bör vid behov och i möjligaste mån genomföras på distans via videokonferens med nödvändig distanstolkning. Den generella praktiska vägledningen angående personliga intervjuer ovan är också tillämplig på Dublinintervjuer. Medlemsstater som slopar intervjun i enlighet med artikel 5.2 i Dublinförordningen bör se till att de uppgifter som behövs för Dublinförfarandet inhämtas från sökanden när ansökan registreras, i den mån detta låter sig göras. Medlemsstaterna skulle också kunna skapa en särskild e-postadress som sökanden alternativt kan använda för att lämna in handlingar och erbjuda alternativa sätt att lämna bevis och information, samtidigt som uppgiftsskyddet säkerställs i enlighet med EU-rätten. Mer information finns i EASO Practical Guide on the implementation of the Dublin III Regulation: interview and evidence assessment⁽¹²⁾ och i Guidance on Dublin procedure: operational standards and indicators⁽¹³⁾.
- Vad gäller ärenden som rör ensamkommande barn och familjeåterförening bör medlemsstaterna fokusera på att utvärdera möjligheterna att identifiera familjemedlemmar och inhämta samtycke i registreringsstadiet. Nationella myndigheter kan välja att anmäla sådana ärenden till sin nationella Dublinenhet direkt efter registrering eller vid arbetsdagens slut i form av en förteckning över prioriterade ärenden.
- Medlemsstaterna skulle kunna göra DubliNet tillgängligt för tillräckligt många personer som arbetar på distans. Utbyte av uppgifter medlemsstaterna emellan ska ske via deras nationella åtkomstpunkter, och medlemsstaterna måste garantera säkra anslutningar och säker åtkomst till DubliNet. Varje distansarbetare som måste ha åtkomst till DubliNet bör få utrustning och verktyg som möjliggör säker åtkomst till medlemsstaternas nationella åtkomstpunkt. En möjlighet är t.ex. att konfigurera VPN mellan handläggarens utrustning och medlemsstatens nationella åtkomstpunkt som finns installerad i Dublinenheten. Eu-LISA kan stödja medlemsstaterna och dela med sig av sina erfarenheter av nät- eller säkerhetsrelaterade frågor. Om tekniska lösningar saknas för att låta personalen distansarbeta kan den nationella Dublinenheten välja att ha beredskapspersonal på kontoret, varvid nationella covid-19-riktlinjer för hälsa och säkerhet ska följas.

⁽¹¹⁾ Informationen anges i artikel 4 i Dublinförordningen.

⁽¹²⁾ EASO Practical Guide on the implementation of the Dublin III Regulation: interview and evidence assessment

⁽¹³⁾ EASO Guidance on Dublin procedure: operational standards and indicators

1.3 Föreskrifter om mottagningsvillkor för asylsökande

Hälsoscreening: Många medlemsstater har infört striktare hälsoscreening för sökande och obligatorisk covid-19-testning för nyanlända. I enlighet med artikel 13 i direktivet om mottagningsvillkor får medlemsstaterna av folkhälsoskäl hälsoundersöka personer som ansöker om internationellt skydd, för att säkerställa lämpliga försiktighetsåtgärder, samtidigt som grundläggande rättigheter och principerna om proportionalitet, nödvändighet och icke-diskriminering iakttas.

Hälsa- och sjukvård: Enligt artikel 19 i direktivet om mottagningsvillkor ska sökande få nödvändig hälso- och sjukvård som åtminstone ska innefatta akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar och allvarliga psykiska störningar. Medlemsstaterna bör vidta nödvändiga åtgärder för att se till att hälso- och sjukvården, när så behövs, innefattar behandling av covid-19.

Karantän/isolering: Många medlemsstater använder karantän- eller isoleringsåtgärder för att förhindra spridningen av covid-19. Sådana åtgärder regleras inte av direktivet om mottagningsvillkor. Karantän- och isoleringsåtgärder får tillämpas på sökande av internationellt skydd på grundval av nationell lagstiftning, förutsatt att åtgärderna är rimliga, proportionerliga och icke-diskriminerande. Detta innebär framför allt att en medlemsstat endast skulle kunna tillämpa karantän- eller isoleringsåtgärder på sökande av internationellt skydd som anländer till dess gräns om den tillämpar sådana åtgärder – även om dessa inte nödvändigtvis är identiska – på alla anländande från covid-19-drabbade områden samt lämpliga åtgärder på personer som redan befinner sig inom dess territorium.

Praktisk vägledning:

- Hälsoscreening av sökande som tillhör riskgrupperna, t.ex. äldre eller personer med kroniska sjukdomar, samt personer som anländer till inkvarterings- eller försvarsanläggningar, bör prioriteras.
- Vid behov skulle en fjorton dagars karantän kunna införas för alla nyanlända i särskilda ankomstcentrum eller särskilda utrymmen i mottagnings- och försvarsanläggningar. Myndigheterna skulle också kunna ta temperaturen på tredjelandsmedborgare när de anländer till och lämnar anläggningarna för att upptäcka sjukdomssymtom. En daglig övervakningsrutin för utvärdering av möjliga misstänkta fall skulle kunna inrättas.
- Varje mottagningscentrum rekommenderas att för personer som testar positivt för covid-19 ha minst ett isoleringsutrymme som uppfyller relevanta normer för isolering.
- Sökande av internationellt skydd som behöver särskild sjukvård bör placeras i särskilda vårdinrättningar eller överföras dit.
- Personer med medicinsk bakgrund som ansöker om eller har beviljats internationellt skydd kan eventuellt assistera det nationella sjukvårdssystemet vad avser covid-19. Medlemsstaterna uppmuntras att ge dem tillträde till arbetsmarknaden och att underlätta erkännandet av deras yrkeskvalifikationer eller yrkesställning.

Materiella mottagningsvillkor

En del medlemsstater har stängt vissa anläggningar, som t.ex. ankomstcentrum, men öppnat andra anläggningar, som t.ex. nödbostäder. Vissa medlemsstater minskar också anläggningarnas belägningsgrad och begränsar tillträdet eller besöken till anläggningarna för att förhindra att folk rör sig omkring.

Enligt EU-lagstiftningen måste medlemsstaterna säkerställa att de materiella mottagningsvillkoren, från den tidpunkt då en person ansöker om skydd, ger en rimlig levnadsstandard som garanterar personens uppehälle och skyddar hans eller hennes fysiska och psykiska hälsa.

När mottagningsvillkoren tillgodoses i kollektiva mottagningsanläggningar rekommenderar kommissionen att medlemsstaternas mottagningskapacitet används fullt ut för att i möjligaste mån tillhandahålla tillräcklig fysisk distansering mellan de sökande och isolering för personer i riskgrupperna. Dessa åtgärder skulle kunna fungera både förebyggande och som en reaktiv åtgärd för personer som testats positiva, med särskild uppmärksamhet på riskgrupperna, som t.ex. sökanden som är äldre, har funktionsnedsättningar eller befintliga hälsoproblem.

Praktisk vägledning:

- Även om det kan vara svårt att fullt ut tillämpa hälsoskyddsföreskrifterna bör mottagningsmyndigheterna söka teknisk rådgivning av de behöriga myndigheterna när det gäller hälsoskyddsåtgärder som innebär fysisk och social distansering för att minska smittspridningen. Personalen bör få nödvändig utbildning i och information om genomförandet av de överenskomna förändringarna i mottagningscentrumen när det gäller styrning och tillhörande arbetsflöden som uppstår på grund av de nya hälsoskyddsföreskrifterna.
- Om det är svårt att följa hälsoskyddsföreskrifterna på grund av att mottagningscentrumen är överbelagda bör de sökande i möjligaste mån överföras till andra anläggningar. Finns det outnyttjad mottagningskapacitet kan beläggingsgraden minskas i varje anläggning för att minska riskerna för sjukdomsspridning. Planerade nedläggningar av vissa mottagningscentrum skulle kunna skjutas upp för att säkerställa lägre beläggning.
- För att minska beläggingsgraden skulle medlemsstaterna också kunna uppmuntra människor som har andra bostadsmöjligheter att lämna de öppna mottagningscentrumen genom att förse dem med matkuponger.
- Gemensamma matsalar är en av de platser där stora grupper av boende samlas. Genom att enligt vad som är lämpligt förlänga öppettiderna, införa skift eller öppna ett extra rum innanför eller utanför matsalen skulle antalet personer som är närvarande samtidigt kunna minskas och mer distansering möjliggöras mellan dem. Samma åtgärder skulle kunna tillämpas i anläggningar som har gemensamt kök där de boende lagar sin egen mat.
- Istället för gemensam och gruppbaserad verksamhet (som fotboll, tv-rum och språkkurser) skulle man kunna göra det möjligt att använda utrymmena individuellt eller av kärnfamiljer genom att fastställa ett tidsschema eller flytta viss verksamhet online med hjälp av webb- och videokonferenser.
- Så många som möjligt av de personer som tillhör riskgrupperna för covid-19 skulle kunna överföras till mer enskilda mottagningsanläggningar eller sammanföras i en korridor som är avskild från boende som inte tillhör riskgrupperna. Personer i riskgrupperna bör också få specialskydd, till exempel vid leverans av livsmedel eller utbetalningar av fickpengar.
- Det rekommenderas att medlemsstaterna säkerställer kontinuiteten när det gäller stöd för psykisk hälsa och psykosocialt stöd, även om det sker genom fjärrlösningar, för att minska stress, oro och spänningar som orsakas av situationen.
- Det rekommenderas att medlemsstaterna vidtar åtgärder för att minska de risker för sexuellt och könsbaserat våld inom mottagningscentrum som kan öka i samband med begränsningarna av rörligheten. Tillgången till relaterade stödtjänster bör fortfarande säkerställas i möjligaste mån.
- Vissa tidsfrister och giltigheten för sökandes relevanta handlingar och uppehållshandlingar för personer som beviljats internationellt skydd skulle kunna förlängas för att säkerställa att dessa personer inte bestraffas på ett orättvist sätt på grund av att de ansvariga myndigheterna inte är tillgängliga.

Förebyggande åtgärder och hygienåtgärder

Alla medlemsstater har redan infört särskilda hygienåtgärder och utför regelbunden desinficering av mottagningsanläggningarna. Kommissionen rekommenderar att sådana förebyggande åtgärder och hygienåtgärder fortsätter med fokus på både boende och personal som arbetar i gemensamma utrymmen.

Praktisk vägledning:

- Informera de sökande på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå om de nationella åtgärder som vidtagits för att begränsa och förhindra spridningen av coronaviruset. För detta ändamål skulle samma budskap och innehåll som sprids till allmänheten kunna användas för kommunikation riktad till sökande, med översättning till nödvändiga språk.
- Informera de sökande och gör dem medvetna särskilt om handhygien, fysisk distansering, hosta, karantän eller isolering, hygienåtgärder, förbud mot folksamlingar, användning av offentliga utrymmen, regler för skötsamt beteende, begränsningar av rörligheten osv, och om vad de måste göra om de misstänker att de kan ha blivit smittade.

- Det är tillrådligt att ytor i gemensamma utrymmen som används ofta, som t.ex. matsalar, desinficeras flera gånger om dagen. Andra gemensamma utrymmen bör också desinficeras under hela veckan.
- Extra tvättställ skulle kunna installeras vid ingången till mottagningsanläggningen och på viktiga platser i hela anläggningen. Mottagningscentrum kan också erbjuda de boende ansiktsmasker eller ge dem möjlighet att ha egna masker om sådana finns.
- Icke nödvändiga besök till mottagningscentrumen skulle kunna inskränkas tillfälligt för att begränsa spridningen av covid-19. Detta får inte leda till omotiverade begränsningar för advokater, förmyndare, UNHCR eller (för slutna anläggningar) organ som övervakar förvaret.
- Personalen skulle kunna få möjlighet att arbeta hemifrån eller arbeta i skift för att säkerställa fysisk distansering och mer flexibla arbetsformer.

Olika arrangemang för materiella mottagningsvillkor

Vissa medlemsstaters mottagningsanläggningar tillhandahåller ett mer begränsat utbud av tjänster genom att exempelvis ställa in gruppaktiviteter och personlig rådgivning.

Om mottagningsmyndigheten på grund av covid-19 inte har tillräckligt mycket personal eller resurser för att garantera en fungerande verksamhet på de tillgängliga mottagningsanläggningarna, får medlemsstaterna använda sig av artikel 18.9 b i direktivet för mottagningsvillkor för att, i vederbörligen motiverade fall och under en rimlig tidsperiod som ska vara så kort som möjligt, tillhandahålla andra arrangemang för materiella mottagningsvillkor än de som normalt krävs. Sådana andra villkor ska under alla omständigheter täcka de sökandes grundläggande behov, i synnerhet hälsovård, uppehälle, fysisk säkerhet och värdighet.

Praktisk vägledning:

- Nödbostäder kan inrättas om vanliga mottagnings- eller ankomstcentrum inte är tillgängliga. Grundläggande behov och mänsklig värdighet bör garanteras under alla omständigheter.
- Om det är nödvändigt för att säkerställa fysisk distansering skulle icke nödvändiga tjänster, som t.ex. gruppaktiviteter och personlig rådgivning, kunna skjutas upp under en kortare tid. Det rekommenderas att medlemsstaterna inför bestämmelser för att säkerställa rådgivning och kommunikation på distans, t.ex. genom en hjälptelefonlinje.

Utbildning för barn:

I enlighet med artikel 14 i direktivet om mottagningsvillkor ska medlemsstaterna bevilja underåriga barn till sökande och underåriga sökande tillträde till utbildning på liknande villkor som de egna medborgarna.

Det kan vara en utmaning för de nationella myndigheterna att tillhandahålla kontinuerligt tillträde till utbildning på grund av åtgärderna för att förhindra och begränsa spridningen av covid-19. Därför har flera medlemsstater infört hemundervisning eller andra former av distansundervisning. I den utsträckning dessa undervisningsformer är tillgängliga för medborgarna bör de åtgärder som vidtas ta hänsyn till barnets bästa i enlighet med artikel 23 i direktivet om mottagningsvillkor, och i möjligaste mån till de berörda barnens ålder och behov. Undervisningen får ske personligen i inkvarteringsanläggningar om det kan göras i enlighet med reglerna för fysisk distansering.

Praktisk vägledning:

- Säkerställ tillgång till hemundervisning eller andra former av distansundervisning för underåriga barn till sökande och för underåriga sökande på liknande villkor som för barn som är medborgare. Hemundervisning kan innebära till exempel online- eller e-lärande med lärare som gör en uppföljning på distans varje dag eller en gång per vecka, läsuppgifter och övningar för hemstudier, distribution av fritids- och utbildningspaket samt utsändningar via radio, podcast eller tv med utbildningsinnehåll.

- För online- eller e-lärande kan det vara nödvändigt att öka tillgängligheten till internet i de gemensamma mottagningsanläggningarna genom trådlösa nätverk (om föräldrarna har egna kommunikationsverktyg) och tillgången till datorer som får användas i enlighet med reglerna för fysisk distansering.
- Utbildningsanordnare, inklusive sådana som erbjuder språkundervisning eller informell undervisning (t.ex. icke-statliga organisationer), bör kunna fortsätta sin verksamhet vid centrumet så länge reglerna för fysisk distansering och förebyggande hälsoskyddsåtgärder kan säkerställas, eller på distans med hjälp av internet.
- Riktlinjer för säkerställande av utbildning under situationen med covid-19 kan erhållas från Inter-Agency Network for Education in Emergencies (<https://inee.org/>).

Sökande som hålls i förvar i enlighet med direktivet om mottagningsvillkor

När det gäller sökande som hålls i förvar på grundval av de skäl som anges i direktivet om mottagningsvillkor föreskrivs i artikel 11 i det direktivet att "[h]älsan, inklusive psykisk hälsa, hos sökande i förvar som är utsatta personer ska vara en fråga av största vikt för de nationella myndigheterna" (som t.ex. covid-19).

Praktisk vägledning:

- För sökande som hålls i förvar bör möjligheten till utomhusvistelse bibehållas. Vissa medlemsstater har minskat den tid de som hålls i förvar tillåts tillbringa utanför förvarsanläggningen, så att de boende ska komma i kontakt med färre personer från samhället. Alla begränsningar, även besöksbegränsningar, måste noggrant förklaras i förväg och alternativa åtgärder för att upprätthålla kontakten med familj och vänner, exempelvis via telefon eller internetsamtal, skulle kunna införas.
- Hänsyn kan även tas till det möjliga behovet av ytterligare psykologiskt stöd samt av transparent kommunikation och information om sjukdomen.
- I Världshälsoorganisationens vägledning "Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention" (<http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>) finns användbar information om hur potentiella sjukdomsutbrott i ett förvar kan förhindras och hanteras, och där betonas också viktiga grundläggande rättigheter som måste respekteras vid bekämpningen av covid-19.

1.4 Eurodacförordningen

Tagning och överföring av fingeravtryck

Artikel 9.2 i Eurodacförordningen anger att medlemsstater som inte kunnat ta fingeravtryck på en person som ansöker om internationellt skydd, på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda den sökandes hälsa eller folkhälsan, ska ta och skicka sådana fingeravtryck så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren undanröjts.

Fingeravtryck ska tas av alla tredjelandsmedborgare som omfattas av skyldigheten att lämna fingeravtryck så snart som möjligt samtidigt som skyddet av folkhälsan upprätthålls

2. Vidarebosättning

Utbrottet av covid-19-krisen har lett till allvarliga störningar i insatserna för vidarebosättning; medlemsstaterna, UNHCR och IOM har tillfälligt avbrutit insatserna för vidarebosättning. Dessutom har UNHCR avbrutit humanitära nödevakueringar för vilka vidarebosättning är målet. Av samma skäl är tillträdet till tredjeländer som tar emot flyktingar tillfälligt minskat.

Kommissionen är medveten om denna svåra situation och den inverkan den har på det praktiska genomförandet av medlemsstaternas utfästelser om 29 500 platser för vidarebosättning under 2020. Trots detta uppmanar kommissionen medlemsstaterna att fortsätta visa solidaritet med personer som är i behov av internationellt skydd och tredjeländer som tar emot ett stort antal flyktingar. Effekterna av covid-19 på situationen i dessa tredjeländer kan göra behoven av vidarebosättning ännu mer akuta.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att, i den mån det är praktiskt möjligt i enlighet med de akuta hälsoskyddsåtgärder som har vidtagits, fortsätta sina vidarebosättningsrelaterade aktiviteter under krisperioden för att snabbt kunna återuppta vidarebosättningarna under förhållanden som är säkra för alla inblandade när detta åter är möjligt.

Mot bakgrund av de nuvarande störningarna av vidarebosättningsinsatserna kommer kommissionen att stödja medlemsstaterna i deras genomförande av utfästelserna för 2020 och i synnerhet vara flexibel när det gäller genomförandeperioden efter 2020, för att säkerställa att medlemsstaterna får tillräckligt med tid för att fullt ut uppfylla de utfästelser som gjordes för 2020.

Praktisk vägledning:

- Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att överväga nya sätt att arbeta för att hålla sina vidarebosättningsprogram aktiva. I synnerhet bör medlemsstaterna, i nära samarbete med UNHCR, överväga att godta ansökningar om vidarebosättning på grundval av inlämnade uppgifter (s.k. dossier-bas) och planera för videointervjuer med stöd av simultantolkning på distans samt vägledande åtgärder före avresan på distans, så snart det är möjligt igen i de första asylländerna, även genom användning av Easos stödämbetsverk för vidarebosättning i Istanbul. Detta skulle säkerställa att urvalet av personer i behov av internationellt skydd kan fortsätta och att de utvalda personerna kan vara redo att resa till medlemsstaternas territorium så snart reserestriktionerna upphävs.
- Med tanke på att personer som är i behov av internationellt skydd och personer som reser av andra humanitära skäl är undantagna från de tillfälliga restriktionerna för icke nödvändiga resor, uppmanas medlemsstaterna att underlätta fortsatt ankomst av personer och grupper av personer som är i behov av internationellt skydd och som redan har valts ut för vidarebosättning, när så är praktiskt genomförbart under rådande omständigheter. Ett nära samarbete med IOM och UNHCR behövs för detta, bland annat vid hälsokontroller före avresan och eventuella karantänåtgärder.
- Medlemsstaterna uppmanas också att se över sina planer för vidarebosättning för att beakta de sannolikt förvärrade hälsoproblemen, exempelvis genom att tillhandahålla testning för covid-19 eller etablera möjligheter till karantän.
- Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att fullt ut utnyttja Easos nätverk för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl som det viktigaste forumet för att utbyta information, utveckla nya arbetssätt och gemensamt utveckla exitstrategier för det pågående avbrottet av vidarebosättningsinsatserna. På grund av vidarebosättningsinsatsernas komplexitet kan ett nära samarbete mellan medlemsstaterna underlätta ett snabbt och smidigt återupptagande av vidarebosättningarna. UNHCR och IOM kommer när så är lämpligt att knytas till nätverkets arbete.
- När det gäller privata sponsorsystem kopplade till vidarebosättning uppmanas medlemsstaterna att behålla öppna kommunikationskanaler till sponsororganisationer och enskilda sponsorer för att hålla dem informerade om läget för vidarebosättningsprogram och möjliga framtida ankomster. För medlemsstater som redan har privata sponsorprogram bör sponsorernas rekrytering och urval fortsätta för att utvidga den framtida värdtillgången.

3. Återvändande

Detta avsnitt syftar till att ge vägledning för de nationella myndigheterna vid fastställandet av möjliga åtgärder som skulle kunna vidtas för att säkerställa kontinuitet och säkerhet vid förfaranden för tredjelandsmedborgares återvändande till sina ursprungs- eller transitländer i samband med den pågående covid-19-pandemin.

Vid insatser och förfaranden för återvändande måste de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna fullt ut beakta de nationella hälsoskyddsåtgärder som syftar till att förhindra och begränsa spridningen av covid-19, och tillämpa dem på ett proportionellt och icke-diskriminerande sätt för alla tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet. Särskild uppmärksamhet bör ägnas utsatta personers situation och behov. Den särskilda situation som råder i tredjeländer när det gäller nationella hälsoskyddsåtgärder och effekter av covid-19 bör också tas i beaktande.

De åtgärder som vidtas över hela världen för att begränsa spridningen av covid-19-pandemin har betydande inverkan på irreguljära migranternas återvändande. Medlemsstaterna har praktiska svårigheter med att genomföra insatser och aktiviteter för återvändande till tredjeländer, bland annat på grund av minskad tillgång till personalen hos migrationsmyndigheterna som även kan vara ansvariga för att genomföra folkhälsoåtgärderna. Sådana svårigheter är främst förknippade med utmaningar när det gäller att genomföra hälso- och säkerhetsåtgärder för att skydda både de tredjelandsmedborgare som vistas irreguljärt i medlemsstaterna och den personal som arbetar med återvändande.

Svårigheterna kan också gälla den avsevärt minskade tillgången på kommersiella flygningar och andra transportmedel, och de begränsande inreseåtgärder som införts av tredjeländer mot bakgrund av spridningen av covid-19. Frontex tillhandahåller regelbundna uppdateringar om de åtgärder som vidtas av lufttrafikföretag och tredjeländer i det integrerade systemet för hantering av återvändande. I detta sammanhang är det viktigt att vidta alla nödvändiga åtgärder för att minimera hälsoriskerna för dem som deltar i insatser, förfaranden och aktiviteter för återvändande.

Trots de tillfälliga störningar som orsakas av dessa nödvändiga åtgärder bör arbetet med återvändande fortsätta, särskilt med att genomföra de aktiviteter som kan utföras trots de begränsande åtgärderna (t.ex. identifiering, utfärdande av nya handlingar, registrering för stöd till frivilligt återvändande och inskrivning i program för återanpassning), för att vara redo när insatserna för återvändande kan återupptas. Återvändandeförfarandena bör fortsätta så långt det är möjligt och medlemsstaterna bör vara redo, även med stöd från Frontex, att återuppta återvändandeförfarandena och ta itu med eftersläpningen när det avbrott som orsakats av de begränsande åtgärderna är över. Kommissionen och Frontex kommer att stödja de nationella myndigheterna i samordningen av deras ansträngningar.

Återvändande av irreguljära migranter som har gjort valet att frivilligt lämna EU:s territorium bör fortsätta att aktivt stödjas och främjas, samtidigt som alla nödvändiga sanitära försiktighetsåtgärder vidtas. Frivilliga återvändanden bör prioriteras i högre grad än någonsin eftersom de minskar hälso- och säkerhetsriskerna med återvändandeinsatserna, bland annat genom att minimera riskerna för irreguljära migranter och medföljande personal.

De nationella myndigheterna står inför praktiska utmaningar när det gäller hanteringen av förvar inför avlägsnande vid införandet av åtgärder för att förhindra och skydda mot smittorisken och spridningen av covid-19.

Ett nära samarbete och nära kontakter med tredjeländerna bör upprätthållas för identifiering, utfärdande av nya handlingar och återvändande av ländernas medborgare, samtidigt som hänsyn tas till ländernas farhågor och de begränsande åtgärder som de har vidtagit, och med vidtagande av alla nödvändiga sanitära åtgärder. Tredjeländer har fortfarande skyldighet, enligt internationell rätt, att återta sina egna medborgare. Många tredjeländer försöker underlätta och organisera hemtransporten av sina medborgare som är strandsatta utomlands, samtidigt som de vidtar hälsoskyddsåtgärder vid ankomsten. Medlemsstaterna bör samarbeta med tredjeländernas myndigheter för att säkerställa att folkhälsoåtgärderna respekteras fullt ut när irreguljära migranter återvänder till sina ursprungsländer, så att återvändandeinsatserna i möjligaste mån kan genomföras. Kommissionen är redo att stödja medlemsstaterna i deras samarbetsinsatser för återtagande till tredjeländer.

Frontex är redo att bistå medlemsstaterna i organisationen av alla återvändandeinsatser till tredjeländer med flyg, särskilt när det gäller att underlätta hemtransport av personer som återvänder frivilligt eller mot sin vilja med reguljär- eller charterflyg, och att erbjuda det stöd som kan krävas av de nationella myndigheterna.

Det kommer, trots alla rimliga ansträngningar, att finnas fall för vilka återvändanden inte kan genomföras på grund av de åtgärder som vidtagits för att begränsa covid-19-pandemin. För sådana fall har medlemsstaterna ett stort utrymme att bevilja uppehållstillstånd eller andra tillstånd som ger irreguljära migranter rätt att stanna i landet av ömmande, humanitära eller andra skäl, i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 2008/115/EG (nedan kallat *återvändandedirektivet*).

Återvändandeförfaranden

De nationella åtgärder som införts för att förhindra och begränsa spridningen av covid-19 begränsar återvändandemyndigheternas möjligheter att ha direktkontakt med återvändande personer och tredjeländernas myndigheter.

Det finns ett behov av att mildra konsekvenserna av dessa begränsningar för att säkerställa att de åtgärder som vidtas av behöriga myndigheter i samband med de administrativa förfarandena grundar sig på och vederbörligen beaktar de enskilda omständigheterna för varje irreguljär migrant och garanterar rätten att höras, i enlighet med de allmänna principerna i unionsrätten. För att uppfylla kraven bör därför de behöriga myndigheterna använda alternativa sätt som inte kräver, eller minskar behovet av, tredjelandsmedborgarens fysiska närvaro.

En liknande strategi uppmuntras också starkt för att bibehålla öppna kommunikations- och samarbetskanaler med tredjeländernas myndigheter, i en situation då konsulär personal från många tredjeländer också blir mindre tillgänglig för identifiering och utfärdande av nya handlingar på grund av de begränsande åtgärderna. En sådan strategi skulle göra det lättare att klargöra och påskynda förfarandena i enskilda fall, och därmed även återvändande så snart situationen tillåter det.

Trots de nuvarande begränsningarna kvarstår frivilligt återvändande som det mest genomförbara alternativet för att stödja irreguljära migranters avresa. Det är därför mycket viktigt att främja möjligheten att återvända frivilligt, bland annat genom möjligheten till återanpassningsstöd, och att säkerställa kontinuiteten i det nationella stödet till frivilligt återvändande och programmen för återanpassning, samtidigt som effekterna av covid-19 i tredjeländerna beaktas. Tredjelandsmedborgare som är villiga att delta i sådana program bör kunna fortsätta med detta, och rådgivning för återvändande och återanpassning bör i möjligaste mån fortsätta, genom metoder som minskar eller inte kräver fysisk närhet.

Praktisk vägledning:

- Använd videokonferenser, skriftväxlingar eller andra kanaler för virtuell kommunikation och kommunikation på distans för att genomföra intervjuer och samtidigt säkerställa tillgången till tolkning och rättsligt bistånd. Riktlinjer för alla berörda parter kan göras tillgängliga på nationell nivå.
- Använd videokonferenser och andra tillgängliga elektroniska medel, som t.ex. ärendehanteringssystem för återtagande, för att hålla kontakten med tredjeländernas konsulära myndigheter och gå vidare med enskilda fall.
- Använd när det är möjligt stödet från Frontex för att förbättra tillgängligheten och användningen av videokonferenser och andra elektroniska medel och kanaler för virtuell kommunikation och distanskommunikation.
- Använd sambandsmännen för invandring och EU:s sambandsmän för återvändande i tredjeländer som stöd vid identifiering och utfärdande av nya handlingar.
- Använd webbformulär, telefonintervjuer och andra former av distanskommunikation för att fortsätta rådgivningen för återvändande och återanpassning, och för inskrivning i programmen för frivilligt återvändande och återanpassning. Förläng tidsfristerna för inskrivning i sådana program. Upprätthåll nära kontakter med dem som levererar återanpassningstjänster i tredjeländerna. Överväg att justera de återanpassningspaket som beviljas av medlemsstaterna när tjänsteleverantörer inte kan leverera sina normala tjänster i tredjeländer.
- Använd Frontex ekonomiska stöd för att göra justeringar i de nationella ärendehanteringssystemen för återvändande (RECAMAS) för att registrera nödvändig information om återvändande personer samtidigt som reglerna om uppgiftsskydd följs.

Tidsfrist för frivillig avresa

På grund av de betydande begränsningarna för kommersiella flygningar och de restriktiva åtgärder som införts av tredjeländer för ankomster från Europa, kan det hända att en tredjelandsmedborgare som har fått beslut om återvändande med en tidsfrist för frivillig avresa trots sina ansträngningar och bästa avsikter inte kan efterkomma ett sådant beslut inom den fastställda tidsfristen. Som följd av detta kan tredjelandsmedborgare drabbas av ett inreseförbud på grund av att de inte följt ett beslut om återvändande i enlighet med artikel 11.1 i återvändandedirektivet. Irreguljära migranter får dock inte hållas ansvariga och drabbas av negativa följder för en situation som ligger utanför deras kontroll.

För att förhindra att en sådan situation uppstår bör medlemsstaterna använda sig av den möjlighet som anges i artikel 7.2 i återvändandedirektivet och förlänga tidsfristen för frivillig avresa med en lämplig tidsperiod, med beaktande av de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet, varaktigheten och typen av begränsande åtgärder samt tillgången till transportmedel till det mottagande tredjelandet.

Vid utfärdandet av ett återvändandebeslut bör medlemsstaterna också bevilja en tidsfrist för frivillig avresa som är längre än 30 dagar om det, med beaktande av de särskilda omständigheterna i fallet och i synnerhet tillgången till transportmedel till det mottagande tredjelandet, är uppenbart redan från början att den berörda tredjelandsmedborgaren inte kommer att kunna avresa inom 30 dagar.

När perioden för frivillig avresa förlängs och verkställigheten av beslutet tillfälligt skjuts upp bör den irreguljära migranten erhålla en skriftlig bekräftelse i enlighet med återvändandedirektivet (artikel 14).

När tidsfristen för frivillig avresa inte kan respekteras på grund av avsaknad av transportmöjligheter till det tredjeland dit återvändandet ska ske, eller på grund av något annat skäl som är oberoende av personens egen vilja och som är relaterat till de begränsande åtgärderna, bör medlemsstaterna avstå från att utfärda ett inreseförbud, eller bör dra tillbaka ett redan utfärdat inreseförbud.

Praktisk vägledning:

- Använd, då det är nödvändigt och proportionellt, möjligheten att införa vissa skyldigheter som syftar till att undvika risken för avvikande under perioden för frivillig avresa, i enlighet med artikel 7.3 i återvändandedirektivet. Detta kan innebära t.ex. en skyldighet att vistas på en viss plats eller att lämna in identitets- eller resehandlingar till myndigheterna.
- Vid införande av åtgärder för att undvika risk för avvikande, använd sådana åtgärder som minskar rörligheten på offentliga platser och säkerställer fysisk distansering, som t.ex. regelbunden rapportering genom videosamtal, i enlighet med reglerna om uppgiftsskydd.

Utbildning för barn

Enligt återvändandedirektivet krävs att underåriga, beroende på vistelsens längd, beviljas tillgång till det grundläggande utbildningssystemet, både under perioden för frivillig avresa och under perioder under vilka avvisning eller utvisning har skjutits upp (artikel 14) och under förvar (artikel 17).

Det kan vara en utmaning för de nationella myndigheterna att erbjuda tillgång till grundläggande utbildning för underåriga som är föremål för återvändandeförfaranden på grund av de åtgärder som syftar till att förhindra och begränsa spridningen av covid-19. Därför har flera medlemsstater infört hemundervisning eller andra former av distansundervisning. I den utsträckning dessa undervisningsformer är tillgängliga för medborgarna bör de åtgärder som vidtas ta hänsyn till barnets bästa (artikel 5), och i möjligaste mån till de berörda barnens ålder och behov.

Praktisk vägledning:

- Säkerställ att det finns tillgång till hemundervisning eller andra former av distansundervisning för underåriga på liknande villkor som för barn som är medborgare. Hemundervisning kan innebära till exempel online- eller e-lärande med lärare som gör en uppföljning på distans varje dag eller en gång per vecka, läsuppgifter och övningar för hemstudier, distribution av fritids- och utbildningspaket samt utsändningar via radio, podcast eller tv med utbildningsinnehåll.
- Överväg för online- eller e-lärande om det är nödvändigt att öka tillgängligheten till internet och tillgången till datorer som får användas i enlighet med reglerna för fysisk distansering.
- Utbildningsanordnare, inklusive sådana som erbjuder språkundervisning eller informell undervisning, bör kunna fortsätta sin verksamhet så länge reglerna för fysisk distansering och de förebyggande hälsoskyddsåtgärderna kan säkerställas, eller på distans med hjälp av internet.
- Riktlinjer för säkerställande av utbildning under situationen med covid-19 kan erhållas från Inter-Agency Network for Education in Emergencies (<https://inee.org/>).

Hälso- och sjukvård

Enligt återvändandedirektivet krävs att tredjelandsmedborgare i möjligaste mån får tillgång till akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar. Medlemsstaterna bör vidta de nödvändiga åtgärderna för att säkerställa att personer som ska återvända, som en del av sådan akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar, har tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård för behandling av covid-19.

Praktisk vägledning:

- Informera irreguljära migranter, på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, om de nationella åtgärder som vidtagits för att begränsa och förhindra spridningen av covid-19, såsom handhygien, fysisk distansering, hosta, karantän eller isolering, hygienåtgärder, förbud mot folksamlingar, användning av offentliga utrymmen, regler för skötsamt beteende, begränsningar av rörligheten, och om vad de måste göra om de misstänker att de kan ha blivit smittade.

Hälsoscreening

På grundval av nationell lagstiftning och av folkhälsoskäl får medlemsstaterna genomföra hälsoscreening av tredjelandsmedborgare som vistas irreguljärt i landet. Screeningen bör vara förenlig med principen om icke-diskriminering och de grundläggande rättigheterna och har som syfte att identifiera vilka försiktighetsåtgärder som är lämpliga att vidta. Detta skulle säkerställa att tredjelandsmedborgares hälsotillstånd vederbörligen beaktas vid återvändandeförfarandena i enlighet med EU:s regelverk.

Medicinska tester och screening för covid-19 av irreguljära migranter kan också underlätta återtagandet genom att myndigheterna i tredjeländerna försäkras om den minskade risken för smittspridning. Detsamma gäller för hänvisningar till karantänmöjligheter i tredjeländer som underlättas av internationella partner som t.ex. Internationella organisationen för migration.

Praktisk vägledning:

- Hälsoscreening av tredjelandsmedborgare som tillhör riskgrupperna, t.ex. äldre eller personer med kroniska sjukdomar, samt personer som anländer till inkvarterings- och förvarsanläggningar, bör prioriteras.
- När det är nödvändigt kan en fjorton dagars karantän införas för nyanlända till en förvars- eller inkvarteringsanläggning. Myndigheterna skulle också kunna ta temperaturen på tredjelandsmedborgare när de anländer till och lämnar anläggningarna för att upptäcka sjukdomssymtom. En daglig övervakningsrutin för utvärdering av möjliga misstänkta fall skulle kunna inrättas.
- Förse de återvändande med ett medicinskt intyg om covid-19 om detta krävs av återvändandetredjelandet, och arbeta tillsammans med internationella partner, om det finns tillgång till sådana, för att hänvisa de återvändande till karantänmöjligheter i tredjeländerna.
- Utför regelbunden screening för personal som arbetar i nära kontakt med de återvändande.
- Använd Frontex ekonomiska stöd för att införa justeringar i de nationella ärendehanteringssystemen för återvändande (RECAMAS) för att registrera huruvida en irreguljär migrant är smittad eller löper risk för att bli smittad – om nationell lagstiftning tillåter registrering av sådan information – samtidigt som efterlevnad av uppgiftsskyddsreglerna och principerna om nödvändighet och proportionalitet säkerställs.

Förvar

Enligt artikel 15.4 i återvändandedirektivet krävs att förvar inför avlägsnande ska upphöra omedelbart när det framgår att rimliga utsikter till avlägsnande inte längre föreligger i ett enskilt fall. De tillfälliga restriktioner som införts av medlemsstater och tredjeländer för att förhindra och begränsa spridningen av covid-19 bör inte tolkas som att de automatiskt innebär att det i samtliga fall inte föreligger rimliga utsikter till avlägsnande. Många faktorer kan beaktas för att avgöra om det i varje enskilt fall ännu föreligger rimliga utsikter till avlägsnande.

Praktisk vägledning:

- Genomför individuella bedömningar före beslut om frisläppande av migranter i förvar, med beaktande av den maximalt tillåtna förvarsperioden, den period under vilken den återvändande redan har varit i förvar, huruvida identifiering/utfärdande av nya handlingar/återvändandeförfaranden utförs snabbt.
- När en tredjelandsmedborgare frisläpps, och när det är nödvändigt och proportionerligt: vidta åtgärder som är mindre ingripande än förvar för att hindra avvikande i enlighet med artikel 15 i återvändandedirektivet, som t.ex. att ålägga en skyldighet att stanna på en viss plats eller att lämna in handlingar till myndigheterna.
- I möjligaste mån, vidta åtgärder för att se till att tredjelandsmedborgare som frisläpps från förvar kan efterleva de nationella folkhälsoåtgärder som vidtagits för att förhindra och begränsa spridningen av covid-19.
- För att säkerställa att de mindre ingripande åtgärderna är förenliga med de nationella folkhälsoåtgärder som införts för att förhindra och begränsa spridningen av covid-19: använd andra åtgärder än förvar för att säkerställa efterlevnaden av de nationella folkhälsoåtgärderna, som t.ex. regelbunden rapportering genom videosamtal, i enlighet med reglerna om uppgiftsskydd.

Användning av specialiserade förvarsanläggningar, förvarsvillkor och fysisk distansering

För att skydda människor från spridningen av covid-19 använder de nationella myndigheterna i allt högre grad fysisk distansering och andra förebyggande åtgärder. Samma sak gäller också förvarsanläggningar där hälsa och säkerhet för både förvarstagna migranter och personalen kan vara i fara och behöver skyddas. Som följd av detta kan de specialiserade förvarsanläggningarnas maximala faktiska kapacitet vara avsevärt minskad för att förhindra kontaminering.

Om medlemsstaterna av dessa orsaker inte kan tillhandahålla inkvartering i specialiserade förvarsanläggningar får de använda andra lämpliga anläggningar, i enlighet med de skyddsåtgärder som fastställs i återvändandedirektivet, förutsatt att fysisk distansering och andra förebyggande åtgärder och hygienåtgärder är säkerställda. Medlemsstaterna bör vederbörligen beakta rätten till familjeliv för par och familjer med barn samt situationen för personer i riskgrupperna.

Praktisk vägledning:

- Inför förebyggande åtgärder och hygienåtgärder på anläggningarna, inklusive fysisk distansering och regelbunden desinficering av gemensamma utrymmen, och säkerställ tillgången på lämpliga isoleringsmöjligheter.
- WHO:s vägledning "Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention" ⁽¹⁴⁾ innehåller användbar information om hur ett möjligt sjukdomsutbrott kan förhindras och hanteras på en förvarsanläggning. Den understryker också viktiga mänskliga rättigheter som måste respekteras under kampen mot covid-19.
- Icke nödvändiga besök skulle kunna begränsas för att begränsa och förhindra spridningen av covid-19. Alternativa metoder, till exempel telefon, kommunikation online eller andra verktyg, skulle kunna användas istället. Detta bör inte leda till att omotiverade begränsningar införs för advokater, förmyndare och övervakande organ.
- Om det är nödvändigt för att säkerställa fysisk distansering skulle icke nödvändiga tjänster, som t.ex. gruppaktiviteter och personlig rådgivning, kunna skjutas upp under en kortare tid.

⁽¹⁴⁾ Finns på: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>.